חלקן מבחוץ. פירש בקונטרס כזית אבר מן החי חלקו לשנים קודם שיגענו לתוך פיו ואכל זה לבדו ואח"כ אכל חציו השני משמע לשם נתן שני החלקים בפיו ובלען בבת אחת חייב לכ"ע ואין נראה לשם כן מפי קשיא ליה לרש"י לקיש היכי משכחת לה דמיחייב וכי אינו יכול לבלוע כזית בבת אחת והא אמרינן בפרק בתרא דיומא (דף פ.) דבית הבליעה מחזיק כביצת תרנגולת דגדולה יותר מגרוגרת כדמוכח בפרק חלון (עירובין דף פ:) דאיכא כמה גרוגרות בקעורה של עיכול וגרוגרת גדולה יותר מכזית כדמוכח בפרק המניח (שבת דף פא.) ואומרי' בפ' אמרו לו (כריתות דף יב.) דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים משמע דשני זיתים מחזיק ועוד דכי היכי דאע"פ שחלקו מבחוץ והניחם בבת אחת לתוך פיו מיחייב לר' יוחנן דחזיל בתר אכילת פיו לפי שנהנה גרונו כזית בבת אחת ה"ל לאפילו בלען בזה אחר זה יתחייב לריש לקיש לחזיל בתר אכילת מעיו כיון שיש כזית בבת אחת במעיו קודם שיתעכל דאינו ממהר להתעכל כדמוכח בסמוך ונראה לפרש דחלקן מבחוץ פטור ואפילו אכלו בבת אחת דבעינן שיהא מחובר בפיו ויהיה עליו שם אבר משום דהכא חדוש הוא דאפילו בקונטרס דבעלמא לא מיחייב אלא מגידין ועלמות והכא מיחייב ואין לך בו אלא חידושו אבל חלקו בפניס חייב דדרך הוא שנחלק בפיו בבת אחת לעיכה ורישׁ לקיש פטור ואפי' חלקו בפניס ולכך דוחק הש"ס אליבא היכי משכחת לה שיתחייב בדרך אכילה ומשני בגרומיתא זעירתא דאין אדם לועסו אלא בולעו ודלמא [ו] חייב חלקו כאחד ומיהו לרבי אלעזר אפילו אכל זה אחר זה מיחייב:

הדרן עלך גיד הנשה

כל הבשר אסור לבשל בחלב. תימה לגמ' אנן במרק ובמ"ל בפני הבית ואלא בפני הבית במולין ומוקדשין כמו בהמך פירקין ומנחת תני להו ושמא מאי דשייר במתניתין פירש בגרייתא ומשמעינן למיימ איסור בשר בחלב מאיסור מוקדשין ורש"י פי' לאינטריך משום חו"ל דש"ד לאינו נוהג בח"ל משום לאיתקש לבכורים (שמות כג) בחד קרא לאסור בכולן ומיהו לרבי אלעזר ודלמ' [ו] חייב חלקו כאחד זה אחר זה מיחייב:

הדרן עלך גיד הנשה

כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים [ה] ואסור להעלות עם הגבינה על השלחן חוץ מבשר דגים וחגבים הנודר

מכללו אבל אבר דלא הותר מכללו לא כי אתא רב דימי אמר בעא מיניה רבי שמעון בן לקיש מרבי יוחנן חלקו מבחוץ מהו אמר ליה פטור מבפנים מאי אמר ליה [א]חייב כי אתא רבין אמר חלקו מבחוץ פטור מבפנים רבי יוחנן אמר חייב וריש לקיש אמר פטור רבי יוחנן אמר חייב הרי נהנה גרונו בכזית וריש לקיש אמר פטור אכילה במעיו בעינן וליכא אלא לרבי שמעון בן לקיש היכי משכחת לה דמחייב אמר רב כהנא בגרומיתא זעירתא ורבי אלעזר אמר אפילו חלקו מבחוץ נמי [ב]חייב [ג]מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי אמר ר"ש בן לקיש כזית שאמרו חוץ משל בין השינים ורבי יוחנן אמר אף עם בין השינים אמר רב פפא בשל בין שינים דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי בין החניכיים מר סבר [ג]הרי נהנה גרונו בכזית ומר סבר אכילה במעיו בעינן אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אכל חצי זית והקיאו וחזר ואכל חצי זית אחר חייב מ"ט הרי נהנה גרונו בכזית בעא רבי אלעזר מר' אסי אכל חצי זית [ד]והקיאו וחזר ואכלו מהו מאי קא מיבעיא ליה אי הוי עיכול אי לא הוי עיכול ותיבעי ליה כזית אלא אי בתר גרונו אזלינן אי בתר מעיו אזלינן ותפשוט ליה מדרבי אסי דרבי אסי גמריה איעקר ליה ואתא ר' אלעזר לאדכוריה והכי קאמר ליה למה לי חצי זית אחר לימא מר בדידיה [ד]דאיכא למשמע מינה תרתי שמעינן מינה דלא הוי עיכול ושמעינן מינה דהרי נהנה גרונו בכזית אישתיק ולא א"ל ולא מידי א"ל מופת הדור לא זימנין סגיאין אמרת קמיה דרבי יוחנן ואמר לך הרי נהנה גרונו בכזית:

הדרן עלך גיד הנשה

כל [ה]הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים [ו]ואסור להעלות עם הגבינה על השלחן חוץ מבשר דגים וחגבים הנודר

מלגו. מלא חיה: **חלקו מבחוץ.** לכזית אבר מן החי חלקו לשנים קודם שיגענו לתוך פיו ואכל זה לבדו ואח"כ אכל חציו השני **מהו.** מי מצטרפי לחייבו ככל שאר איסורים דקיימא לן דמצטרפי שיעוריהו לחלקין בתוך כדי אכילת פרס כדאמרינן בפרק בתרא דיומא (דף פ:) **מבפנים.** לאחר שבא לפיו כזית בבת אחת משמע אבל לחלקין: **אכילה בעינן.** כשהוא יוכל לתוך מעיו צריך שיהא בו שיעור אכילה: **היכי משכחת לה דמיחייב.** בכזית הא אי אפשר ללעוס אכילה כולה יחד: **בגרומיתא זעירתא.** עלה קאמר שאף קף הירך שיש בו משהו בשר וגיד ועלה מצלימו לכזית ואין אדם לועסו אלא בולעו: **מחוסר קריבה.** שנתרחקו זה מזה מעט: **מחוסר מעשה.** [ג]כגון שני חלקי חלה אלו שאמרו חוץ משל בין השינים: **נהנה בין השיניים.** לריך שיהא כזית כמה שהוא בולע לבד הנשאר בשיניים: **משל בין השיניים.** לפילו רבי יוחנן מודה דלא מיחייב כדהיה להא אין נהנה לא גרונו ולא מעיו שאין אדם לועסו עד שיהא סמוך לבית הבליעה כדלקמיה (לעיל יב) ותניא [ג] (ויקרא יא) **בין החניכיים.** המדבקין [ד] בחכו שגרונו נהנה בו ומעיו לא נהנו: **חייב.** ואע"ג דלא נח במעיו זית אלא לחת ולא בזה אחר זה: **הרי נהנה גרונו.** בטעם שני חלקי זיתים. והא דרבי אסי פליגא אדאמר רבי יוחנן חלקו מבחוץ פטור. והאי [ג]נהנה גרונו משום דהנאת גרונו היינו טעימה והרי טעם שני חלקי זיתים ואע"ג דזה אחר זה הוא לא מיכפת לן הואיל וכבר אכילת פרס הואי אבל הנאת מעיים אינה אלא במילוי כרס ואע"ג דבלע שני חלקי זיתים לא נתמלא כרסו אלא בחלי זית שכשבלעו לזה יצא כבר זה: **אי הוי עיכול.** בבליעתו והוי פירשא בעלמא ואכילה שייה לאו כלום היא: **מבעי ליה כזית.** ולחייבו ג' מלקיות: **אלא אי בתר גרונו אזלינן.** לפשיטא ליה דלאו עיכול הוא ולא מיבעיא ליה מי אמרינן הרי נהנה גרונו אע"ג דלילמא הרי לא נהנה מעיו אלא בחלי זית: **תפשוט ליה מדרבי אסי.** דבתר גרונו אזלינן: **רבי אסי גמריה איעקר ליה.** כלומר רבי אלעזר תרוייהו פשיטא ליה ולא הוצרך ליפשוט כלום אלא שמעיה לרבי אסי דשכח שמועתו שמיפס מפי ר' יוחנן שאפילו חזר ואכל אותו [ז]כזית עלמו מייב ושמעיה לרבי אסי דקא נקיט כזית אחרים [ח] אבל הכא לא נהנה גרונו כזית אלא בשני חלקים ואפילו לבסוף נמי לא נהנה כזית אלא בשני חלקים ואפילו הכי חייב משום דמחובר הוא

הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים. בגמרא מוקי לה כר״ע דלכל מילי דמימלך עליה שליח כר מיניה הוא ובפ׳ הנודר מן הירק (נדרים דף נד:) פריך דבשבר דגים נמי מימלך ומוקי מתניתין דהכא במאן דכאיב ליה עיניה ובימת להקזה ללא הכיל לחיים דגים מבל עוף מכיל בשלקא ומיהו בפרק בתרא דמעילה (דף כ.) לא קיימא שיטת להקזה ללא מסיק בתלן דכאיב ליה עיניה מבל בשבר ימיס הנודר מן הבשר מסור נמי בדגים: **הא עוף אסור מדאורייתא.** ס״ע ס״מ למינקט [ב] חיה ונראה להא דס״ל שהוא לדורייתא משום דסמין מסיפא דגזר העלאה אטו אכילה ומנא תימרא דגזרינן גזירה לגזירה דתנן [ג] חלת חוצה לארץ נאבלת עם הזר על השלחן. אין המשנה שנויה כן אלא הגמרא מביאה בקיצור וכן היא שנויה בפ׳ בתרא דמס׳ חלה (משנה ח) אמר ר״ג שלש תרומות נאבלות מחלה מתת ישראל עד כזיב חלה אחת מכזיב עד הגהר ועד אחנה שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן אל אור יש לה שיעור ואל כהן אין לה שיעור מנהר [ד] ועד אחנה ולפניס שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן אל אור אין לה שיעור ואל כהן יש לה שיעור וטבול יום אוכלה רבי יוסי אומר אין לריך טבילה ואסורה לזרים ואסורה לזבים ולזבות ולנדות ולילודות ומיהו נראה דגם בסמוכים לע״י שמפרישין לעולם שתי חלות אין הן בגדר תרומה אחת לכך נראה שבחלה יש לחוש שלא יתר תרומה דגם תרומה אין לריך להפרישה כלל אלא לכתחלה ולכך לריך להפרישה מלא דוקא חלה אבל תרומה דלאו כהן אין לריך להפרישה כלל אלא לכתחלה ולכך אין

עין משפט נר מצוה

ז א מיי׳ פ״ה מהלכות כלאים הל׳ יב טוש״ע י״ד סי׳ רצב:

ח ב ג מיי׳ פ״ע מהל׳ מאכלות אסורות הל׳ כ סמג לאוין קמח טוש״ע י״ד סי׳ פח סעיף ג:

ט ד ה מיי׳ שם הל׳ כז סמג לאוין קמג טוש״ע י״ד סי׳ פט סעיף ב:

רבינו גרשום

נאכלת עם הזר על השלחן כהן שירצה אמר ליה אביי בשלמא אי אשמועינן חלת חוצה לארץ בארץ דאיכא למיגזר משום חלת הארץ דאורייתא ולא גזרינן איכא למשמע מינה אלא חו״ל משום דליכא למיגזר הוא אבל הכא אי שרית ליה לאסוקי עוף וגבינה אתי לאסוקי בשר וגבינה ומיכל בשר בחלב דאורייתא מתקיף לה רב ששת סוף סוף [ו]צונן בצונן הוא אמר אביי גזירה שמא יעלה באילפס רותח סוף סוף כלי שני הוא וכלי שני אינו מבשל אלא גזירה שמא יעלה באילפס ראשון: **מתני׳** [ז]העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב״ש וב״ה אומרים [ח]לא עולה ולא נאכל א״ר יוסי זו מקולי ב״ש ומחומרי ב״ה [ט]באיזה שולחן אמרו בשולחן שאוכל עליו אבל בשולחן שסודר עליו את התבשיל נותן זה בצד זה ואינו חושש: **גמ׳** רבי יוסי היינו ת״ק וכ״ת אכילה גופה איכא בינייהו דקאמר ת״ק בהעלאה קא מיפלגי באכילה לא פליגי ואמר ליה רבי יוסי אכילה גופה מקולי בית שמאי ומחומרי ב״ה [י]והתניא [יא]רבי יוסי אומר ששה דברים מקולי ב״ש ומחומרי ב״ה וזו אחת מהן עוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב״ש וב״ה [יב]לא עולה ולא נאכל אלא [יג]הא קמשמע לן מאן תנא קמא רבי יוסי [יד]כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר [טו]ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי תנא אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא תני לה והוא אמר לה [טז]בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי אייתו ליה גבינה אכל אייתו ליה בשרא אכל ולא משא ידיה אמרי ליה והא תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא אמר להו [יז]הני מילי בלילא אבל ביממא הא חזינא תניא בית שמאי אומרים מקנח ובית הלל אומרים מדיח מאי מקנח ומאי מדיח אילימא

מתקיף לה רב ששת. לא מצאנו קל וחמר יוסף מביו כלפי׳ בקונטרס: **רבי** יוסי היינו ת״ק. מצינו הלל [ב]היינו ת״ק דקאמר זה מחלוקת ב״ש וב״ה ואין זה סתמא ומ״כ מחלוקת דב״ש במקום בית הלל אינה משנה [יח]: **עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא.** תימה דהיכי פריך מגבינה אחר בשר מבשר אחר גבינה דרב יצחק גבינה ומ״כ בשר לחיל ולא דמי לומר דהכי פריך דבריית׳ לחגרא משמע עוף וגבינה נאכלין בפיקורין בלי נטילת ידים ובלא קינוח הפה אבל בשר בשר בעי נטילה וקינוח הפה והיכי דמי אי בשר אחרת תחלה אפילו בנטילה וקינוח לא סגי עד שעובה אחריתי כדאמר בסמוך אלא ודאי מגבינה תחלה [יט] והא דנקט הכא בשר וגבינה לא דק אלא גבינה ובשר לא ומגד דמזכיר בבריית׳ עוף תחלה נקט נמי הכא בשר תחלה ובבריית׳ נקט עוף תחלה דאפילו עוף תחלה נאכל בפיקורין ור״ת מפרש וכן הלכות גדולות דאכל בשר אסור לאכול גבינה היינו בלא נטילה וקינוח אבל בנטילה וקינוח אכל גבינה מותר לאכול בשר לף בלא נטילה וקינוח ומר עוקבא לאכול עד שעובה אחריתי היינו בלא נטילה וקינוח אי נמי מחמיר על עצמו היה ולפירושו קשה מאי פריך הכא ירק ול״ל לא יכיל עד שעובה אחריתי לפירושו לתענין נטילת ידים אין חילוק בין בשר תחלה לגבינה תחלה ולגבי קינוח יש חילוק והטעם דהגי שלא לאכול גבינה אחר בשר כלי ואפילו אחר עוף ואע״ג דאני מגרע עוף וגבינה נאכלין בפיקורין דמשמע עוף תחלה דילמא משום דסבר בשר עוף בחלב לאו דאוריית׳ הוא ועל קיימא לן הכי ומיהו קשה בבריית׳ דלגרע כמאן אי כרבי יוסי הגלילי הא לף לכתחלה אבי לבשל ולאכול זה עם זה כדאמר לקמן (דף קטז.) דבמקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב ואי כר״ע הוה ליה למיתני היה בהדי עוף ודוחק להעמידה כר״ש דאמרי העוף עולה ואינו נאכל ומיהו מאכלן גמי לרבי אלעזר בר׳ לדוק דתניא בתוספתא כר״ש אי גמי כר״ע ונקט עוף משום דסכיח והוא הדין היה דהכי גמי קאמר לעיל הא עוף מסור מדאורייתא כמאן דלית ליה כר״ע והוה ליה למינקט גמי חיה ור״ת מפרש טעמא לגרע משום דעוף אינו נדבק בידים ובשיניים ומניקיס:

אילימא

נאכלת. לכהן עם הזר ולא גזרינן דילמא שקיל זר מיניה ואכיל להו אכילה גופה לא מיתסרא כה אלא משום גזירת אכילת חלת הארץ: **לכל כהן שירצה.** אפילו לעס הארץ שאין משמרה כטהרה מה שאין כן בחלת הארץ לכתציב (דף נ:) לתת מנת כהן לזרים לכהנים לממזקים כתורת ה׳ ממזקים ים להם מנת ולא שאין מחזקין). דלמא

נאכלת עם הזר על השלחן וניתנת לכל כהן שירצה אמר ליה אביי בשלמא אי אשמועינן חלת חוצה לארץ בארץ דאיכא למיגזר משום חלת הארץ דאורייתא ולא גזרינן איכא למשמע מינה אלא חו״ל משום דליכא למיגזר הוא אבל הכא אי שרית ליה לאסוקי עוף וגבינה אתי לאסוקי בשר וגבינה ומיכל בשר בחלב דאורייתא מתקיף לה רב ששת סוף סוף [ו]צונן בצונן הוא אמר אביי גזירה שמא יעלה באילפס רותח סוף סוף כלי שני הוא וכלי שני אינו מבשל אלא גזירה שמא יעלה באילפס ראשון: **מתני׳ [ז]העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב״ש וב״ה אומרים [ח]לא עולה ולא נאכל א״ר יוסי זו מקולי ב״ש ומחומרי ב״ה [ט]באיזה שולחן אמרו בשולחן שאוכל עליו אבל בשולחן שסודר עליו את התבשיל נותן זה בצד זה ואינו חושש: **גמ׳** רבי יוסי היינו ת״ק וכ״ת אכילה גופה איכא בינייהו דקאמר ת״ק בהעלאה קא מיפלגי באכילה לא פליגי ואמר ליה רבי יוסי אכילה גופה מקולי בית שמאי ומחומרי ב״ה [י]והתניא [יא]רבי יוסי אומר ששה דברים מקולי ב״ש ומחומרי ב״ה וזו אחת מהן עוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב״ש וב״ה [יב]לא עולה ולא נאכל אלא [יג]הא קמשמע לן מאן תנא קמא רבי יוסי [יד]כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר [טו]ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי תנא אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא תני לה והוא אמר לה [טז]בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי אייתו ליה גבינה אכל אייתו ליה בשרא אכל ולא משא ידיה אמרי ליה והא תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא אמר להו [יז]הני מילי בלילא אבל ביממא הא חזינא תניא בית שמאי אומרים מקנח ובית הלל אומרים מדיח מאי מקנח ומאי מדיח אילימא**

מתקיף לה רב ששת. לא מצאנו קל וחמר מסברא מה מצינו לומר כאן יותר מבשר בחלב דאוריית׳ דאסור אפילו בכזית ואפילו בכדי אכילת פרס ואפילו בשאר בשר חוץ מבשר בהמה טהורה שאין לו עיקר בתורה ואפילו הכי מותר בעוף ובגבינה ואפילו בבשר בהמה טהורה שאין לו עיקר בתורה אלא מדברי סופרים וגזרו חלת חו״ל משום חלת הארץ שלא יזלזלו בה וחזינן דלא גזרינן דנאכלת עם הזר על השלחן הכא נמי אי עוף לא הוה אסור מדברי תורה אלא משום דגזרה דבשר בחלב לא גזרינן שלא יהא נאכל עם (הזר) [הגבינה] על השלחן. א״ל אביי אי אשמעי׳ חלת חוצה לארץ בארץ דהביאה מחו״ל בארץ ובארץ נאכלת עם הזר על השלחן דלא גזרינן גזירה לגזירה איכא למשמע מינה דאין גוזרין גזירה לגזירה אבל הכא בחו״ל דנאכלת עם הזר על השלחן ליכא למשמע דאין גוזרין גזירה לגזירה דהאי דנאכלת עם הזר על השלחן בחו״ל היינו משום דליכא למיגזר משום חלת הארץ בארץ דזו בארץ וזו בחו״ל: ה״נ דגזרינן. כלומר דגזרינן העלאה אטו אכילה: גזירה שמא יעלה באילפס ראשון. כלומר היכא דרותח באור: [ט] אבל אכיל לא. כלומר באכילה מודו ב״ש לב״ה דלא נאכל עם העוף באפיקורן כו׳. כשמפרש לקמן בלא קינוח הפה ובלא נט״י:

[ז] נלמה דל״ל עוף וגבינה נאכלין באפיקורן כו׳ כדמפרש לקמן וכו׳.

מסורת הש״ס

תורה אור השלם

1. וַיַּגֶּד הַדָּבָר לְמָרְדֳּכָי וַיַּגֶּד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי׃

אסתר ב כב

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] רש״י ד״ה כגלגל מי וכו׳ מיכל למשמע מינה למתני׳ נמי וכו׳ כל״ל: **ב]** תוס׳ ד״ה ר״י וכו׳ לף פריך היינו מ״ק. נ״ב היינו מצמה לנעיל:

מוסף רש״י

העוף עולה עם הגבינה על השולחן. שאוכל עליו מותר להניח בשר העוף אצל הגבינה, דקסבירי בית שמאי בשר עוף בחלב לאו בחלבי׳ אלא בשר בהמה טהורה, ולא גזרי אטו בשר בהמה טמאה. **ואינו נאכל.** עמו (שבת יג.).

אילימא ב"ש אומרים מקנח ולא בעי מדיח. פירש בקונטרס שהקינוח יפה מן ההדחה ולא הוזכר כאן הדחה וב"ה אומרים מדיח ולא בעי מקנח ולא סגי ליה בקינוח אלא מדיח במיס והוא עיקר ומינו לרוך קינוח וקשה לפירושו דלא הוה ליה למימר אלא בעי אלא מקנח ולא מדיח מדיח מדיח ולא מקנח ועוד אמאי דחיק לאסוקי דלא פליגי לימא דלצית שמאי עדיף קינוח ובית הלל סברי לפף בהדחה לחודיה סגי כמו בקינוח לחודיה נכן נראה דפצטנא ליה למסדר הש"ס דהדחה עדיף מקינוח והכי פירושא בית שמאי סברי מקנח ולא בעי מדיח דלומר בקינוח סגי אע"ג דגרע ולא בעי מדיח דעדיף וב"ה סברי מדיח לחודיה בעינן והשתא הוה ליה למימר ולא סגי במקנח דגרע אלא מדיח דנקט לב"ש ולא בעי נקט נמי לבית הלל והשתא הוה ליה למיפרך אם כן הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה אלא לאו דאית ליה פירכא אחריתי ולא מצי לשנויי דבית שמאי תרתי בעי ונקט מקנח והוא הדין דבעי מדיח בהדיה ובית הלל סברי דסגי בחד מהו מדיח או מקנח לאם כן הוו להו לבית הלל למינקט מקנח דחוי

רבותא טפי דגרע ממדיח:

מקנח וה"ה למדיח. תרוייהו בעינן כדפי' בקונט' וכ"פ ר"ח: **לסעודתא אחריתא אבילנא.** לאו בסעודתא ארגילין לעשות אחת אחרית ואחת ערבית אלא לפילו לגמרי אם סילק השולחן וצריך מותר אלא פלוג רבנן:

מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה כו'. בגמרא בסוף

פרק אלו דברים (דף נג: ושם) דריש תרוייהו מקרא מוהקדשתם אלו מים לשושנים והייתם קדושים אלו מים לחרונים ומסכתא בעלמא הוא דהא טעמא דמים לחרונים הוי משום מלח סדומית כדאמר בסמוך ואלו לפי שאין מלח סדומית מצוי בינינו לא נהגו במים לחרונים והכי נמי כי דריש התם כי קדוש זה שאין שהיו סכין את ידיהן להעביר את הזוהמא הוי מסכתא דלא מצינו בשום מקום שיהא שאין הידים מן ההדחה ולא הוזכר כאן הדחה וב"ה סגי ליה בקינוח אלא מדיח במיס והוא עיקר ומינו לרוך קינוח וקשה לפירושו דלא הוה ליה למימר אלא בעי אלא מקנח ולא מדיח מדיח מדיח ולא מקנח ועוד אמאי דחיק לאסוקי דלא פליגי לימא דלצית שמאי עדיף קינוח ובית הלל סברי דלף בהדחה לחודיה סגי כמו בקינוח לחודיה נכן נראה דפצטנא ליה למסדר הש"ס דהדחה עדיף מקינוח והכי פירושא בית שמאי סברי מקנח ולא בעי מדיח דלומר בקינוח סגי אע"ג דגרע ולא בעי מדיח דעדיף וב"ה סברי מדיח לחודיה בעינן והשתא הוה ליה למימר ולא סגי במקנח דגרע אלא מדיח דנקט לב"ש ולא בעי נקט נמי לבית הלל והשתא הוה ליה למיפרך אם כן הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה אלא לאו דאית ליה פירכא אחריתי ולא מצי לשנויי דבית שמאי תרתי בעי ונקט מקנח והוא הדין דבעי מדיח בהדיה ובית הלל סברי דסגי בחד מהו מדיח או מקנח לאם כן הוו להו לבית הלל למינקט מקנח דחוי

רבותא טפי דגרע ממדיח:

מקנח וה"ה למדיח. תרוייהו בעינן כדפי' בקונט' וכ"פ ר"ח: **לסעודתא אחריתא אבילנא.** לאו בסעודתא ארגילין לעשות אחת אחרית ואחת ערבית אלא לפילו לגמרי אם סילק השולחן וצריך מותר אלא פלוג רבנן:

מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה כו'. בגמרא בסוף

פרק אלו דברים (דף נג: ושם) דריש תרוייהו מקרא מוהקדשתם אלו מים לשושנים והייתם קדושים אלו מים לחרונים ומסכתא בעלמא הוא דהא טעמא דמים לחרונים הוי משום מלח סדומית כדאמר בסמוך ואלו לפי שאין מלח סדומית מצוי בינינו לא נהגו במים לחרונים והכי נמי כי דריש התם כי קדוש זה שאין שהיו סכין את ידיהן להעביר את הזוהמא הוי מסכתא דלא מצינו בשום מקום שיהא שאין הידים

אילימא בית שמאי אומרים מקנח ולא בעי מדיח ובית הלל אומרים מדיח ולא בעי מקנח אלא הא דאמר רבי זירא אין קינוח פה אלא בפת כמאן כב"ש אלא בית שמאי אומרים מקנח ולא בעי מדיח ובית הלל אומרים אף מדיח [ו]הוי ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל ולתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל אלא בית שמאי אומרים מקנח והוא הדין למדיח וב"ה אומרים [א]מדיח והוא הדין למקנח מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי גופא אמר רבי זירא אין קינוח הפה אלא בפת והני מילי בדחיטי אבל בדשערי לא ודחיטי נמי לא אמרן אלא בקרירא אבל בחמימא משטר שטרי והני מילי ברכיכא אבל באקושא לא והלכתא [ב]בכל מילי הוי קינוח לבר מקמחא תמרי וירקא בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן כמה ישהה בין בשר לגבינה א"ל ולא כלום איני והא אמר רב חסדא [ג]אכל בשר אסור לאכול גבינה [ד]גבינה מותר לאכול בשר אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר א"ל ולא כלום גופא אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה גבינה מותר לאכול בשר אמר ליה רב אחא בר יוסף לרב חסדא בשר שבין השינים מהו [ה]קרי עליה [ו]הבשר עודנו בין שיניהם אמר מר עוקבא אנא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא דאילו אבא כי הוה אכיל בשרא האידנא לא הוה אכל גבינה עד למחר [ז] עד השתא ואילו אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא [ח]לסעודתא אחריתא אכילנא אמר שמואל אנא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא דאילו אבא [ט]הוה סיר נכסיה תרי זמני ביומא ואנא לא סיירנא אלא חדא זימנא שמואל לטעמיה דאמר שמואל מאן דסייר נכסיה כל יומא משכח אסתירא אביי הוה סיר נכסיה כל יומא ויומא יומא חד פגע באריסיה דדרי פתכא דאופי אמר ליה הני להיכא אמר ליה לבי מר אמר ליה [י]כבר קדמוך רבנן רב אסי הוה סיר נכסיה כל יומא אמר היכא נינהו כל הני אסתירי דמר שמואל יומא חד חזא צינורא דבדקא בארעיה שקליה לגלימיה כריכיה אותביה בגוה רמא קלא אתו אינשי סכרוה [כ] [ל] אשכחתינהו לכולהו איסתרי דמר שמואל: אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיין [י]מים ראשונים מצוה [יא]ואחרונים חובה מיתיבי מים ראשונים ואחרונים חובה [יב]אמצעיים רשות מצוה לגבי חובה קרי לה גופא מים ראשונים ואחרונים חובה אמצעיים רשות [יג]ראשונים נוטלין בין בכלי בין על גבי קרקע אחרונים אין נוטלין אלא בכלי ואמרי לה [יד]אין נוטלין על גבי קרקע מאי בינייהו איכא בינייהו [טו]לקינסא [טז]מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן אחרונים [יז]אין נוטלין אלא בצונן מפני שחמין מפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא: מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן: אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי לא שנו אלא שאין היד סולדת

הילימא כיס שמאי חומרי מקנח. פיו: **ולא מדיח.** במיס שהקינוח יפה מן ההדחה ולא הוזכרה כאן הדחה: **ובית הלל חומרי מדיח ולא בעי קינוח.** דלא סגי ליה בקינוח אלא מדיח במיס ואין לריך קינוח: **אין קינוח פה.** להכשיר לאכול בשר אחר גבינה: **אלא.** אם כן קאמר בפת דקינוח הפת שאוכל הפת בינתים היא יפה: **נימא כיס שמאי היא.** דלא בית הלל הדחה בעי ולא הוזכר קינוח: **אף מדיח.** תרוייהו בעינן וקאמר רבי זירא דקינוח אין למר ואין למר בפת הוא: **וליפנייה.** בסנהדרין עדיות (פ"ד ופ"ה) שכל קולי ב"ש ותומרי ב"ה נאמו שם: **והוא הדין.** לתרוייהו בעינן: **בדשערי לא.** מפני שמתפרר בתוך הפה ואינו נקשר יחד כשלועסו לפיכך אינו מקנח: **שטר.** נעשה רך ונדבק בחיך. ולוגמנו בהשוכר (ב"מ דף פה:) משטר מישטר מחשופת על הטין: **לקושא.** קשה יותר מדאי וגם הוא מתפרר בתוך הפה כשל שעורים: **קמחא סמרי וירקא.** רכין הן: **אין בשר לגבינה.** משמע שאכל בשר ורוצה לאכול גבינה: **אסור לאכול גבינה.** משום דבשר מוליד שומן והוא נדבק בפה ומתריך בטעמו: **בשר שבין השיניים.** מי חשיב בשר שלא לאכול גבינה עמו עד שיטלנו: **הבשר עודנו.** שלמע מיקרי בשר: **אלא נהא מילתא חלא בר חמרא.** לדבר זה אני נרוע מאכי כמותן בן יין: **למחר כי האידנא.** מעת לעת: **סייר.** הולך ורואה קרקעותיו מה הן לריכות: **משכח אסתירא.** מוצא שלא מפני שמתקנס בכל הלריך: **פתכא דאופי.** עניים שהיה גוזבו: **קדמוך.** שאמרו שיהא שלם רואה נכסיו בכל יום וירצה מה יעשה: **לצורך דבדקא.** המיס יולאין חוץ לגדותיהן ונאין לשתוף פירותיו לרך פתח שבשפת הנחל: **רמא קלא.** הרים קול וצווח: **[ד]חובה.** עדיפא ממלוה. ולקמיה [ע"ב] מפרש מאי מובותייהו: **מצוה.** לשמוע דברי חכמים: **ממעייס.** שטוללין בין אצבעותיו [ה]בשעת אכילה: **מצוה לגבי רשות חובה קרי לה.** משום דתני ממעייס בהדייהו קרי לרשות חובה דתנ"ס מצוה בשלמא בין בכלי לבין על גבי קרקע שפיר אלא בין בכלי לבין על גבי קרקע מאי איכא בינייהו אלא לאו בין בכלי לבין על גבי קרקע: **מפעפעין.** משטו"ט מרככין את הידים ומגליעין בהן את זוהמת האצבעות

[ו] [נעיל נב: וש"נ], **ז)** [ער' פרש"י מעניח כ: ד"ה ומיי], **ח)** [בצח יט. ד"ה קמן.], **ט)** [ל"ל אחר ד"ה מצוה: **י)** בפ"ק יוסף לגקיות, **יא)** [וע"ע תוס' שבת כה: ד"ה מובח], **יב)** מכאן עד שמע אין זה מדברי המוס' כי אם ליחה גליון וטעו הסופרים וכתבוהו בפנים. מהר"ם,

תורה אור השלם

1. הַבְּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם יִכָּרֵת וְאַף יְיָ בָּעָם חָרָה בָעָם וַיַּךְ יְיָ בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:

במדבר יא לג

הגהות הב"ח

(א) גמ' למחר כי השתא: **(ב)** שם שכשיוה אמר משכחתינהו:

לעזי רש"י

אשטנ"ט [אישבולנ"ט]. מרתית.

שיטה מקובצת

(ל) אתו אינשי שכרוה אמר אשכחתינהו לכולהו:

רבינו גרשום

ב"ש אומרים מקנח. כלומר בפת: ואי בעי תימא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. כלומר ב"ש אומרים מקנח זו היא הפה וב"ה אומרים מדיח אלו ידיו אבל בפה מודו ב"ה לב"ש דאין קנוח הפה אלא בפת: בשר של בין השינים מהו. כלומר אם יש לו בשר בין השינים מהו שיאכל גבינה: פתכא דאופתא. כלומר עץ גדול: פתכא דאופי. משאוי של עצים היה נושא לביתו בלא ידיעתו דאביי: אמר ליה כבר קדמוך רבנן. כלומר רבנן דאמרי דמאן דסייר נכסי מישתכח ביה איסתרא קדמוך דאנא חזיתיך דאי לא הוה חזיתיך היית מגנבו ממני: חזא צינורא דבדקא. כלומר **(ל)** רבוע ארעא ושטפי מיא לארעיה: מצוה לגבי רשות חובה קרי לה: ניטלין בין בכלי בין על גבי קרקע. כלומר בין שמקבלין אותו בכלי בין שניטלין ע"ג קרקע: אחרונים אין ניטלין. אע"כ מקבלין אותן המים ששופכין על הידים בכלי דבעינן למימר קמן דרוח רעה שורה עליהן ואמרי לה אין ניטלין ע"ג קרקע: איכא בינייהו קינסא כר'. כלומר דמקבלין אותן בחביות של עץ למ"ד אין ניטלין אלא בכלי ע"ג קינסא לאו כלי הוא למ"ד דאין ניטלין ע"ג קרקע ע"ג קינסא שפיר דמי: בין בחמין בין בצונן. כלומר בין ממים חמין בין ממים צונן: לא שנו אלא שאין היד

ל) חולי ל"ל דנפקת הגלד ושטפי מיא לגחלים.